

# انار

کاشت، پرورش  
ارزش های طبی و غذائی  
آفات و بیماریها

تألیف: مهندس حسین متقی

|                     |                                                                              |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : متقی، حسین، ۱۳۳۶-                                                          |
| عنوان و نام پدیدآور | : انار: کاشت و پرورش، ارزشهای طبی و غذایی، آفات و بیماریها/ تالیف حسین متقی. |
| مشخصات نشر          | : تهران: پرتو واقعه، ۱۳۹۱                                                    |
| مشخصات ظاهری        | : ۸۰ ص.: مصور.                                                               |
| شابک                | : ۳۵۰۰۰ ریال ۳-۴-۹۲۶۶۰-۶۰۰-۹۷۸                                               |
| وضعیت فهرست نویسی   | : فیا.                                                                       |
| یادداشت             | : کتابنامه، ص ۵۳.                                                            |
| موضوع               | : انار — ایران — پرورش و تکثیر.                                              |
| موضوع               | : انار — مصارف درمانی.                                                       |
| موضوع               | : انار — بیماریها و آفتها.                                                   |
| رده بندی کنگره      | : ۱۳۹۱ م ۸ الف / SB۲۷۹                                                       |
| رده بندی دیویی      | : ۶۳۴/۶۳۰۹۵۵                                                                 |
| شماره کتابشناسی ملی | : ۲۷۳۶۲۸۳                                                                    |

|                   |                                                         |
|-------------------|---------------------------------------------------------|
| نام کتاب          | : انار                                                  |
| تألیف             | : مهندس حسین متقی                                       |
| طراح جلد و تصاویر | : گلبرگ متقی                                            |
| ناشر              | : سپیدان - تلفن ۶۶۰۳۱۱۰۴ - همراه ۰۹۱۹۶۱۵۶۸۸۳            |
| نوبت چاپ          | : اول، ۱۳۹۱                                             |
| تیراژ             | : ۱۰۰۰ نسخه                                             |
| حروفچینی          | : مؤسسه بروجردی                                         |
| لیتوگرافی         | : ترقی                                                  |
| چاپ و صحافی       | : معرفت                                                 |
| قیمت              | : ۳۵۰۰ تومان                                            |
| شابک              | : ۳-۴-۹۲۶۶۰-۶۰۰-۹۷۸                                     |
| مرکز پخش          | : تهران، خیابان انقلاب، بعد از خیابان قدس، کوچه اسکو    |
|                   | : پلاک ۱۴ طبقه سوم شمالی تلفن: ۶۶۴۹۵۴۰۷-۶۶۴۱۴۶۱۶ و ناشر |
|                   | : حق چاپ محفوظ و مخصوص مؤلف است.                        |

## فهرست مطالب

|    |                                               |
|----|-----------------------------------------------|
| ۷  | پیشگفتار                                      |
| ۹  | مقدمه                                         |
| ۱۱ | تاریخچه انار، منشأ و گسترش آن در جهان و ایران |
| ۱۳ | مشخصات گیاه‌شناسی                             |
| ۱۵ | آب و هوای مناسب رشد و پرورش انار              |
| ۱۶ | وارته‌های انار                                |
| ۲۵ | تکثیر انار                                    |
| ۲۷ | خاک یا بستر کاشت                              |
| ۲۸ | محل کاشت                                      |
| ۲۹ | آبیاری                                        |
| ۲۹ | کودهای شیمیایی                                |
| ۳۰ | هرس                                           |

|                                      |    |
|--------------------------------------|----|
| گرده‌افشانی                          | ۳۱ |
| زمان برداشت محصول و حفظ کیفیت انباری | ۳۱ |
| عوارض غیرطبیعی در انار               | ۳۴ |
| فوائد و خواص انار از نقطه نظر طبّی   | ۳۵ |
| استفاده غذایی و نوشیدنی از انار      | ۳۸ |
| فوائد سایر قسمت های درخت انار        | ۳۹ |
| مواد متشکله بیوشیمیائی               | ۴۲ |
| آفات انار                            | ۴۴ |
| بیماری های انار                      | ۵۱ |
| منابع مورد استفاده                   | ۵۳ |

## پیشگفتار

در مورد انار، این میوه بسیار ارزشمند، در بیش از یک دهه اخیر تحقیقات فراوانی صورت گرفته، ضمن مهر تأیید بر غالب کشفیات و دانسته‌های دوران گذشته تاریخی آن، طی آزمایشات و آنالیز اجزاء مختلف درخت به ویژه میوه آن، مواد متشکله نامکشوف آن آشکار گردیده، و اینک فوائد و اثرات بی‌شمار آن در پیشگیری از بروز شماری از امراض و حتی درمان و معالجه برخی از بیماری‌ها به ثبوت رسیده است.

مزید بر مراتب قابلیت درمان اجزاء مختلف گیاه از جمله ریشه، برگ، پوست درخت، پوست میوه، دانه میوه و عصاره میوه، قسمت‌هایی از گیاه در صنایع مختلف رنگرزی، چرم‌سازی، تهیه مرکب و جوهر و... شراکت دارند. از میوه این درخت فرآورده‌های گوناگونی استخراج می‌گردد، که از آن استفاده‌های نوشیدنی و غذائی به عمل می‌آید.

در کشور ما ایران کشت و پرورش این درخت از دیرباز سابقه داشته و بنا به روایات و نوشته‌های برجای مانده از متقدمین، از قسمت‌های مختلف گیاه و میوه آن استفاده‌های گوناگون به عمل می‌آمده است. لیکن متأسفانه با این قدمت تاریخی و فواید مترتب بر آن در گذشته نزدیک تحقیقات جامعی که در خور این گیاه شفاف‌بخش است صورت نگرفته، و اینک در بیش از یک دهه اخیر اندیشمندان کشورمان مبادرت به مطالعه و تحقیق در مراتب مختلف کیفیت اجزاء متشکله گیاه و آثار درمانی و شفاف‌بخشی و... نموده و به نتایجی نیز دست یافته‌اند.

کتاب حاضر دریچه‌ایست بر کشت و پرورش انار که در حد بضاعت، به تاریخچه، مشخصات، آب و هوای مناسب رشد و پرورش، واریته‌ها، تکثیر، کاشت و مراقبت، عوارض غیرطبیعی در انار، فوائد و خواص انار از نظر طبّی، استفاده غذایی و نوشیدنی، مواد متشکله بیوشیمیایی، آفات و بیماری‌ها پرداخته شده است، که امید است مطبوع طبع عزیزان قرار گیرد.

حسین متقی

۸۹/۹/۲۷

## مقدمه

نام قدیم انار در زبان یونانی مالوس پونیکوس (*Malus punicus*) به معنی سیب کارتاز (*Carthage*) آمده و از این رو نام علمی آن از پونیکوس یعنی کارتاز اخذ گردیده است.

انار متعلق به خانواده پونیکاسه (*punicaceae*) است که شامل یک جنس به نام پونیکا (*Punica*) و دو گونه است. گونه اصلی و معروف آن گراناتوم (*P. granatum*) و گونه دیگر که شهرت کمتری دارد به نام پروتوپونیکا (*P. protopunica*) اختصاص به جزیره سوکوترا (*Socotra*) دارد.

نام‌های محلی آن در همه جای ایران نار و انار می‌باشد. در کردستان آن را هنار (*Hanar*) و به زبان عربی رمان و اللتان موسوم است.

علیرغم دورنمای باستانی انار، به غیر از شماری از نام‌های محلی در هندوستان، در سایر اقالیم جهان از نام‌های بومی شناخته شده‌ای برخوردار نیست.

در فرانسه انار به نام گرناد (grenade)، در اسپانیا گرانادا (granada، میوه) و گرانادو (granado، گیاه یا درخت)، در هلند گراناتا پل (granaatappel)، در آلمان گراناتاפל (granatapfel)، در ایتالیا ملوگراناتو (melogranato)، ملوگرانوگراناتو (melograno granato) یا پوموگراناتو (pomo granato) یا پوموپونیکو (pomo punico)، در اندونزی گنگسلن (gangsalan)، در تایلند تب تیم (tabtim)، در مالایا دلیما (delima)، در برزیل رومارومایرا (roma romeira) یا رومزایرا (romazeira) نامیده می‌شود.

انار درختچه یا درخت کوچک طویل‌العمر با دوره زندگی در حدود ۲۰۰ سال می‌باشد. با اینکه این گیاه بیشتر به خاطر میوه‌اش پرورش می‌یابد، لیکن قسمت‌های مختلف گیاه به غیر از میوه در پوست آن نیز در درمان برخی از بیماری‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

انار حاوی مقادیری پتاسیم، فیبر زیاد، ویتامین C و نیاسین است، و حسب تحقیقات به عمل آمده عصاره میوه آن محتملاً دارای قابلیت سه برابری آنتی اکسیدانی نسبت به چای سبز می‌باشد. انار سرشار از ویتامین‌های E و C و B و A و قند تانن و یک ماده مفید دیگر به نام «کره ماناتین» است. انار دارای آهن و ویتامین‌های لازم خون‌سازی است. همچنین انار منبعی غنی از اسید فولیک و آنتی‌اکسیدان می‌باشد. ملاس‌های مختلف مشهور انار، عصاره تغلیظ شده انار یا اسانس انار، عصاره شیره انار ترش و تند و نیز رب انار موجب رونق و طعم لذیذ بسیاری از غذاها است.